

► Politika Bilgi Notu

Mart 2024

Küresel bakım krizinden evde kaliteli bakıma:

Ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

Temel Noktalar

- Dünya genelinde, ücretli bakım hizmetlerine yönelik talep giderek artmakta; ve karşılanamayan bakım ihtiyaçlarının çokluğu ve yaşlanan nüfus nedeniyle bakım krizi yaşanan ülkelerin sayısı giderek artmaktadır.
- Ücretli bakım işçileri (hemşireler, öğretmenler, doktorlar veya kişisel bakım işçileri dâhil) arasında sayılan ev işçileri, hanehalklarına doğrudan ve dolaylı bakım hizmetleri sağlamaktadır. Bu kişiler doğrudan hanehalkı tarafından veya bir kamu veya özel hizmet sağlayıcısı üzerinden işe alınabilmektedir.
- Ev işçileri, bakım hizmetlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sadece doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilenler sayıldığında bile, ev işçilerinin tüm bakım işçilerinin yüzde 25'ini oluşturduğu görülmektedir. Hizmet sağlayıcılar tarafından veya hizmet sağlayıcılar aracılığıyla istihdam edilenler de dikkate alındığında bu oran çok daha yüksek çıkmaktadır.
- Ciddi boyutlardaki işgücü açığı karşısında, birçok ülke kadınların işgücü piyasasına katılımını artırmaya çalışmaktadır ve bu da genellikle kaliteli bakım hizmetlerinin yeterli olmasına bağlıdır. Diğer faktörlerin yanı sıra bunun için bakım işlerinin iş arayanları cezbedecek kalitede olması gerekmektedir. Fakat ev işleri sektörü, insana yakışır iş açıklarının önemli boyutlarda olmasıyla dikkat çekmektedir.
- Ev işçileri, bazen ulusal bakım politikaları veya sistemleri aracılığıyla, ancak çoğu zaman da bu kapsamın dışında yollarla evde bakım ihtiyaçlarını karşılamaktadır.
- Genellikle çalışma haklarına ve sosyal korumaya erişemeyen ev işçileri, kendileri ve aileleri için bakım hak ve hizmetlerine de yeterince erişim sağlayamamaktadır. Koruma ve hizmetlere erişim konusundaki bu boşluklar, göçmenlik durumu ve etnik veya yerli kökene dayalı ayrımcılık biçimleriyle karşı karşıya kalan ev işçileri arasında daha belirgindir.
- Ev işçilerinin kayıtlı istihdamdan ve insana yakışır işten ne ölçüde yararlandıkları, birbiriyle kesişen şu konulara bağlıdır: (i) bakımın organize edilmesi ve finansmanı; (ii) istihdam şekli (hanehalkı tarafından doğrudan işe alınma veya hizmet sağlayıcılar aracılığıyla/tarafından); ve (iii) sonuç olarak iş ve sosyal güvenlik kanunları tarafından ne ölçüde kapsandıkları.
- Ev işçilerinin bakım işçisi olarak tanınması, ulusal bakım politikalarına ve sosyal güvenlik sistemlerine bakım sağlayıcılar olarak dâhil edilmesi, ve kendilerinin de çalışma ve sosyal güvenlik haklarına ve bakım hizmetlerine erişimlerinin sağlanması, bir yandan ev işçileri için insana yakışır işler sağlanmasına, bir yandan da gelecekteki bakım ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte ev işçisi arzının yeterli hale gelmesine katkıda bulunabilir.
- Deneyim yoluyla mı yoksa eğitim yoluyla mı edinildiğine bakılmaksızın ev işçilerinin becerilerinin tanınması ve ücret ve diğer ödeneklerin bu becerilerle orantılı bir şekilde sağlanması, sektördeki çalışma koşullarının iyileştirilmesine yardımcı olacaktır.
- Ev işçilerinin kurdukları örgütlerin yanı sıra sendikalar, ev işçilerinin haklarının düzenlenmesi, teşvik edilmesi ve korunması konusunda kilit bir rol oynamaktadır.
- Ülkede varsa ev işçisi örgütlerini ve ev işçilerinin işverenlerinin örgütlerini de kapsayan sosyal diyalog, ev işçilerine (hem bakım işçisi hem de bakım işinden yararlanan kişi sıfatıyla) yönelik yeterli bakım politikalarının sağlanmasına önemli katkılarda bulunmuştur.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Bakım işi nedir?

Bakım işi, yetişkinlerin ve çocukların, yaşlıların ve gençlerin, güçsüzlerin ve sağlıklı kişilerin fiziksel, psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetleri ve ilişkileri kapsar (ILO 2018a). Bakım işi şunları içerebilir:

- Doğrudan bakım: kişiyle bire bir ilgilenilen kişisel bakım;
- Dolaylı bakım: yemek pişirme, temizlik ve bahçe işleri gibi görevler ve sağlıklı ve güvenli bir yaşam ortamı sağlamaya yarayan diğer işler;

- Ücretli veya ücretsiz bakım işi;
- Aile üyeleri/hanehalkı veya özel sektör, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve kamu sektörü aracılığıyla sağlanan bakım (Razavi 2007);
- Hem kayıtlı hem de kayıtdışı ekonomilerde yapılan işler¹.

Ücretli bakım işçileri, doğrudan veya dolaylı bakım işlerini ücret karşılığında yapan kişilerdir.² Hemşireler, öğretmenler, doktorlar, kişisel bakım işçileri ve ev işçileri gibi çok çeşitli kişisel hizmet işçilerinden oluşmaktadır.

► Ücretli bakım işlerine olan talep neden artıyor?

Hanehalkı içinde bakım ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ücretsiz çalışma olanakları çeşitli faktörler nedeniyle azalmıştır. Haneler eskiye göre daha küçük olma eğilimindedir ve tek bir çatı altında yaşayan geniş ailelerin sayısı giderek azalmaktadır. Buna ek olarak, daha fazla kadın işgücü piyasasına katılmakta ve bu nedenle kadınların ücretsiz bakım işlerini yapma kapasitesi azalmakta, fakat ücretsiz bakım işlerinin erkeklerle paylaşılması yavaş bir hızda gerçekleşmektedir. (ILO 2018a).

Giderek artmakta olan bakıma muhtaç insan sayısının, beklenen yaşam süresinin uzaması ve emeklilik ödeneklerine erişimin kolaylaşması gibi faktörler nedeniyle önümüzdeki yıllarda daha da artacağı tahmin edilmektedir. 2030'da 15 yaş altı 1,9 milyar çocuğun yanı sıra, beklenen sağlıklı yaşam süresi kadar yaşta veya bu yaştan üzerinde olan 200 milyon yaşlı insanın bakıma muhtaç olacağı tahmin edilmektedir; bu da 2015'e kıyasla toplamda 200 milyon kişilik bir artışa karşılık gelmektedir (ILO 2018a). Buna ek olarak, Birleşmiş Milletler (BM), küresel nüfustaki yaşlı (60 yaş ve üzeri) oranının 2020 yılındaki yüzde 13,5 seviyesinden 2050 yılında yüzde 21,4'e ve 2100 yılında yüzde 28,2'ye yükselmesini beklemekte ve buna bağlı olarak uzun vadeli bakım ihtiyaçlarında bir artış olacağını öngörmektedir (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümü (UNDESA) 2020). Ayrıca, dünyadaki 110-190 milyon ağır engelli insana yönelik bakım hizmetlerine olan talep de artmaktadır (ILO 2018a).³

Bu demografik değişikliklerle eş zamanlı olarak, evrensel ve kapsamlı sosyal koruma sistemlerinin eksikliği ve çok gençlerin, yaşlıların ve engellilerin bakım ve destek ihtiyaçlarına yönelik kamu harcamalarının düşük olmasından kaynaklanan kaliteli kamu bakım hizmetlerinin yetersizliği de söz konusudur (ILO 2018a).

Ayrıca, birçok ülkede işgücü sıkıntısı COVID-19 küresel salgını nedeniyle daha da artmıştır. Pek çok yüksek gelirli ülkede çalışma çağındaki nüfus azalmaya başlamış ve küresel salgın sırasında işgücü piyasasından çekilen birçok işçi çalışma koşulları kötü olan işlere geri dönmekte tereddüt etmiştir. İşgücü katılımını artırmak için ülkeler daha fazla kadını ve ötekileştirilmiş grupları işgücü piyasasına dâhil etmeye çalışmıştır ve bunun için başvurdukları yollar arasında kaliteli bakım hizmetleri ortaya koyan ve iş arayanları cezbedecek nitelikte bakım işleri yaratan bakım politikaları da bulunmaktadır (ILO 2023a).

Yukarıda bahsi geçen hususların bir sonucu olarak, bakım ekonomisinin artan talebe paralel olarak büyümesi beklenmektedir. Yatırımların talebi karşılaması ve bakım çalışanlarına insana yakışır iş garantisi verilmesi halinde, bakım ekonomisinin 2035 yılına kadar tahmini 300 milyon istihdam yaratabileceği öngörülmektedir (ILO 2022b).

¹ "Gerek kanunen gerekse uygulamada resmi düzenlemelere göre gerçekleştirilmeyen veya resmi düzenlemelere yeterince uyumlu olmayan ekonomik faaliyetler yürüten işçiler, kayıtdışı ekonomi kapsamında sayılır" (204 sayılı Tavsiye Kararı, Paragraf 2(a)).

² 19. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı'nın iş, istihdam ve işgücü eksik kullanımına ilişkin kararı uyarınca (2013).

³ Bu tahminlerde, çocuklara, bakıma muhtaç yaşlılara ve desteğe ihtiyaç duyan engellilere yönelik doğrudan bakım ihtiyaçları dikkate alınmış, ancak diğer doğrudan bakım biçimleri ve dolaylı bakım (genellikle temizlik, yemek pişirme ve ev işleri) da dâhil olmak üzere diğer bakım ihtiyaçları kapsam dışında bırakılmıştır.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Ev işçileri kimlerdir ve nasıl bakım sağlarlar?

► Kutu 1. 2011 tarihli ve 189 sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi'ne göre kimler ev işçisidir?

Ev işleri, **bir hanede veya hanehalkı için yapılan işler** anlamına gelmektedir.

Ev işçisi ise, bir **istihdam ilişkisi çerçevesinde ve meslek olarak ev işleriyle uğraşan kişi** anlamına gelmektedir.

Ev işçileri bir hanehalkı tarafından veya bir hizmet sağlayıcı (kamu veya özel) aracılığıyla/tarafından istihdam edilebilir.

Bu nedenle ev işçileri, hanelerde doğrudan veya dolaylı bakım (veya her ikisini) sağlayan bakım işçilerini kapsamaktadır.

Hanelerdeki çoğu bakım ihtiyacı, ağırlıklı olarak kadınlardan oluşan ücretsiz bakıcılar tarafından karşılanmaktadır. 2018 yılında, tahminen 606 milyon kadın, kendilerinden beklenen ücretsiz bakım işleri nedeniyle istihdama katılamamıştır (ILO 2018a). Bununla birlikte, ücretli bakım işçilerine yönelen pek çok aile de vardır.

Bazı ücretli bakım işçileri hanelerde ya da hanehalkları için doğrudan ve dolaylı bakım hizmetleri sunmaktadır, bu da onların aynı zamanda ev işçisi olduğu anlamına gelmektedir (bkz. Kutu 1).⁴ Ücretli bakım işçileri, hanehalkları tarafından veya hizmet sağlayıcılar⁵ aracılığıyla/tarafından istihdam edilebilir. Bu işçiler tarafından sağlanan doğrudan bakım hizmetleri, genellikle çocuk bakımı, yaşlı bakımı veya engelli kişilere destek şeklindedir. Dolaylı bakım ise genellikle yemek pişirme, temizlik ve ev işlerini içerir.

Doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilenler ve bir hizmet sağlayıcı aracılığıyla veya bir hizmet sağlayıcı için çalışanlar da dâhil olmak üzere, dünya genelinde 15 yaşın üzerinde 75,6 milyon ev işçisi bulunduğu tahmin edilmektedir (ILO 2021a):

- Ev işleri sektörüne yüzde 76,2'lik bir oranla kadınlar hâkimdir ve ev işleri, küresel kadın istihdamının yüzde 4,5'ine karşılık gelmektedir (ILO 2021a).⁶
- Bazı ülkelerde ev işçileri, ayrımcılığa maruz kalan kesimlerden gelen kişiler olmaktadır (ILO 2023b). Örneğin Latin Amerika'da birçok ev işçisi, sıklıkla

ayrımcılığa maruz kalan Afrika kökenli kişiler veya yerli halktır (ILO 2021b).

- Bazı ülkelerde, ücretli ev işlerinin bir kısmı çocuklar tarafından yapılmaktadır. ILO, 5 ila 17 yaş arasında ev işçisi olarak çalışan 7,1 milyon çocuk olduğunu ve bunların çoğunun çocuk işçiliği yaptığını tahmin etmektedir (ILO ve UNICEF 2021).

Birçok ülkede, bakım talebinin artmasıyla birlikte, bu alandaki kritik boşlukları doldurmak amacıyla göçmen ev işçilerine yapısal bir bağımlılık ortaya çıkmıştır. Bu durum ev işlerini göçmen işçiler için ana bir istihdam sektörü haline getirmiştir. Latin Amerika ve Karayipler'deki göçmen işçilerin üçte biri ve Güneydoğu Asya'daki göçmen işçilerin ise beşte biri ev işçisi olarak çalışmaktadır (ILO 2021a).

Yalnızca 15 yaşın üzerinde olan ve doğrudan hanehalkları tarafından işe alınan ev işçileri sayıldığında bile, bu kişiler dünya genelindeki tüm bakım işçilerinin yaklaşık yüzde 25'ini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, birçok ülkede hizmet sağlayıcılar⁷ aracılığıyla veya hizmet sağlayıcılar için çalışan çok daha fazla sayıda ev işçisi bulunmaktadır ve bu durum bakım işçileri arasındaki ev işçilerinin toplam payının artmasına katkıda bulunabilir. Örneğin, Avrupa Birliği'nde yaklaşık 9,5 milyon ev işçisi bulunmaktadır. Bunların yüzde 30'u doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilirken; yüzde 70'i kamu veya özel kuruluşlar tarafından istihdam edilmektedir (Avrupa Komisyonu, t.y.).

Doğrudan hanehalkları tarafından işe alınan ücretli ev işçilerine olan bağımlılık, diğer bakım işçisi türlerinin istihdamın büyük bir bölümünü oluşturduğu ülkelerde önemli ölçüde daha düşük olabilir. Örneğin, Danimarka, Finlandiya ve Hollanda'da bakım sektörlerinde (eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler) çoğunlukla kamu istihdamı yüksek düzeydedir ve doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilen ev işçilerinin payı daha düşüktür. Buna karşılık, Güney Avrupa ülkelerinde hizmet sağlayıcılar aracılığıyla istihdam edilmek yerine doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilen ev işçilerinin oranı daha yüksektir; bu da bu ülkelerde bakım hizmetlerinden asıl sorumlu olanın devletten ziyade aile olduğuna

⁴ ILO'nun 189 sayılı Sözleşmesi ev işlerini görevlere göre tanımlamamaktadır. Ev işçiliğinin yasal kapsamı ve tanımı ülkelere göre değişmektedir ve bu nedenle bakım işçisi olmayan ev işçilerini de içerebilir.

⁵ Bu hizmet sağlayıcılar kamu sektöründen veya özel sektörden, kâr amaçlı veya kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olabilir.

⁶ Kadın istihdamının ne kadarını ev işlerinde çalışan kadınların oluşturduğu konusunda bölgesel farklılıklar mevcuttur. Ev işçileri Arap Ülkelerinde kadın istihdamının üçte birini, Latin Amerika ve Karayipler'de ise yüzde 11,3'ünü oluşturmaktadır. Buna karşılık, Avrupa ve Orta Asya'da istihdam edilen kadınların sadece yüzde 1,6'sı ev işçisidir (ILO 2021a).

⁷ Ev işçilerinin doğrudan hanehalkları tarafından istihdamı ve hizmet sağlayıcılar aracılığıyla/tarafından dolaylı istihdamı hakkında seçilmiş ülkelere ilişkin tahminler için bkz. ILO 2021a, Ek 7.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

yapılan vurguyu yansıtmaktadır (ILO 2018a).⁸ Benzer bir eğilim, bakım sektörlerinde istihdamın orta ve düşük seviyelerde olduğu ve ev işçilerinin çalışanların yüzde 14,8'ini oluşturduğu Arap Ülkelerinde de gözlenmektedir (ILO 2021a). Bakım sektörlerindeki bakım işçisi sayısının çok düşük olduğu ülkelerde hane

içi bakım ihtiyaçlarının çoğu, bazı durumlarda çocuk işçiliği koşullarında çalışan çocuk ev işçileri de dâhil olmak üzere, nihayetinde ücretli ev işçileri tarafından karşılanmaktadır.

► Ev işçileri aslında bakım politikalarındaki boşlukları doldurmakla birlikte, bakım sağlayıcılar olarak genellikle dikkate alınmamaktadır

► Kutu 2. Bakım politikaları ve bakım hizmetleri nelerdir?

ILO (2018a, 2018b) raporları bakım politikalarını, bakımın sağlanması ve bakım haklarına erişim için, aşağıdakilerin sağlanmasına yönelik kaynaklar da dâhil olmak üzere kaynak (para, hizmetler, zaman ve haklar) tahsis eden kamu politikaları olarak tanımlamaktadır:

- erken çocukluk bakımı ve eğitimi ve uzun süreli bakım hizmetleri;
- bakımın sağlanmasını veya bakıma erişimi kolaylaştıran sosyal koruma ödenekleri;
- annelik koruması, bakım izni ve bakıma duyarlı çalışma düzenlemeleri sağlayan iş mevzuatı;
- eğitim, öğretim ve farkındalık yaratma; ve
- bakım altyapısı.

Bakım politikaları ve hizmetleri genellikle ilgili sosyal güvenlik ödenekleri ve bakım hizmetleri de dâhil olmak üzere bakımla ilgili haklar (bakım, bakılma ve öz bakım hakkı) sağlayan ve bunu koordineli, çok bölgesel ve kurumlar arası bir yönetim mekanizması aracılığıyla gerçekleştiren yasalar ve politikalar (bazen “ulusal bakım sistemleri” olarak da adlandırılmaktadır) tarafından hayata geçirilmektedir (Bango ve Cossani 2021).

Ev işçilerinin bakım hizmetlerinin sağlanmasındaki rolü, talepte ve bakım ihtiyaçlarında meydana gelen artış ışığında değerlendirilmelidir. Hanehalkları genellikle diğer seçenekler çok pahalı veya ulaşılamaz olduğunda ya da cazip olmadığında bakım ihtiyaçlarını ev işçileri istihdam ederek karşılamaya karar verirler; bu da Devlet tarafından sağlanan bakım hizmetlerinin yetersiz olduğunun bir yansıması olabilir (ILO 2018a).

Diğer bazı durumlarda ise, ev işçisi çalıştırma tercihi hanehalkının evde bakım hizmetlerine yönelik tercihini yansıtır olabilir. Örneğin, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan araştırmalar yaşlı insanların genellikle bakım hizmeti veren bir kuruma geçmek yerine evde bakılmayı tercih ettiklerini göstermektedir (Eurofound 2013; Binette ve Farago 2021).

⁸ Bakımın aile tarafından verilmesinin bir gelenek olduğu yerlerin ötesinde, dünyada ailelerin yaşlı akrabalarına bakım sağlamakla yasal olarak yükümlü olduğu 70 ülke vardır (ILO 2022b) ve bu durumda aile üyelerinin bu yükümlülüğü yerine getirmek için ev işçilerinin yardımına başvurması muhtemeldir.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

Bakım hizmeti sağlayıcılar olarak ev işçileri

Ev işçileri, farklı koruma düzeylerine sahip çeşitli düzenlemeler yoluyla bakım hizmetlerinin sağlanmasına doğrudan katılmaktadır. Bu katılım çoğu zaman bakım politikalarının veya sosyal koruma sistemlerinin çerçevesi dışında gerçekleşmektedir. Örneğin, üç yaşından küçük çocuklar için kamusal çocuk bakım hizmetinin bulunmadığı ve doğum izninin 90 gün⁹ (bunun sadece 45 günü için devletin sosyal yardım sisteminden tam maaş alınabilmektedir) olduğu Tayland'da çocuk bakım ihtiyaçlarını ücretsiz izin alarak karşılayamayan hanehalkları, çocuk bakımı konusundaki bu boşluğu doldurmak için ev işçilerine yönelmektedir. İster doğrudan hanehalkları tarafından ister özel acenteler aracılığıyla işe alınmış olsunlar, bu işçilere sunulan emek korumasının kapsamı sınırlıdır¹⁰ (ILO ve WIEGO 2020; WIEGO, yayımlanacak).

Sosyal koruma sistemleri, ev işçilerinin bakım politikası veya sosyal koruma hizmetleri çerçevesine doğrudan katılmalarını sağlayarak bakım hizmetlerinin sunulması bakımından önemli bir erişim noktası ve finansman kaynağı olarak yarar sağlayabilir (Addati vd. 2022 ve ILO 2021e, ILO 2022a'da atıfta bulunulduğu üzere).¹¹ Örneğin, İspanya'da Devlet, hastalık, engellilik veya yaş gibi nedenlerle günlük yaşam faaliyetlerinin bağımsız olarak gerçekleştirilemediği durumlarda, bu konularda yardımcı olacak ev işçilerinin istihdamı için mali yardım sağlamaktadır (ELA 2021, ILO 2022a'da atıfta bulunulduğu üzere).

Bazı durumlarda hükümetler, ev işçileri tarafından sağlanan bakımla ilgili hizmetlerin ulusal sosyal koruma sisteminde veya diğer ilgili ulusal sistemlerde tanınması için mekanizmalar oluşturmuş ve finanse etmiştir. Örneğin Fransa'da, belirli koşullar altında, çalışan ebeveynler altı yaşından küçük çocuklarına baktırmak için sağlanan bir aile ödeneğinden faydalanabilmektedir.¹² Bu aile ödeneği, diğer çocuk bakımı çözümlerinin yanı sıra ev işçisi tutmak için de kullanılabilen çocuk bakımı masrafları için kısmi destek sağlamaktadır. Hanehalkı tarafından doğrudan işe alım yapılması durumunda maliyetlerin yüzde 85'ine kadar olan kısmı ödenekten

karşılanabilmektedir. Ayrıca, bu işçiler ister doğrudan hanehalkı tarafından isterse de bir hizmet sağlayıcı aracılığıyla/tarafından istihdam edilsinler her iki durumda da toplu sözleşme kapsamındadırlar.¹³

Çocuk bakım hizmetleri

Çocuk bakımı konusunda yaygın olarak görülen iki politika boşluğu bulunmaktadır:

- birçok ülkede hâlâ bebek bakımı açısından son derece önemli olan annelik, babalık ve/veya ebeveynlik için ücretli izin¹⁴ olanağı sağlanmamaktadır; ve
- bu tür bir izin sağlandığında bile, izin haklarının sona erdiği nokta ile devlet tarafından eğitim veya çocuk bakım hizmetlerinin sağlanmaya başladığı nokta arasında sıklıkla bir zaman boşluğu bulunmaktadır. Dünya genelinde, çocuk bakım politikalarından kaynaklı bu boşluk ortalama 4,2 yıldır ve 175 ülkenin 91'inde (1,9 milyar potansiyel ebeveyn ev sahipliği yapmaktadır) boşluk 5 yıldan fazladır (ILO 2022b).

Çocuk bakım politikasındaki bu boşluklar genellikle ücretsiz bakım işçileri (çoğunlukla aile üyeleri) tarafından doldurulurken, birçok hanehalkı özel kreş hizmetleri veya (çoğu durumda) ev işçileri de dâhil olmak üzere ücretli bakım çözümlerine yönelmektedir.

Çocuk bakım politika ve hizmetlerinin mevcut olduğu yerlerde, ev işçileri bu politika ve hizmetler kapsamında nadiren bakım sağlayıcı olarak açıkça tanınmaktadır. Bununla birlikte, ev işçilerinin bakım politikaları kapsamında bakım sağlayıcıları veya bakım hizmetleri sunan işçiler olarak açıkça tanınması, genellikle kendilerine sunulacak korumanın düzeyine ilişkin sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin Kore Cumhuriyeti'nde, ev işçilerinin hanelerde çocuk bakmasının üç temel yolu vardır: (i) bir kamu programı kapsamında faaliyet gösteren seçilmiş hizmet sağlayıcılar aracılığıyla; (ii) ev işçisinin işvereni olarak hizmet veren özel sektör kuruluşları aracılığıyla; ve (iii) doğrudan hanehalkı tarafından işe alınarak. Her üç tür de 189 sayılı Sözleşme'deki "ev işçisi" tanımına uymaktadır,¹⁵ ancak kendilerine sunulan korumanın seviyesi farklılaşmaktadır: ilk grup sosyal

⁹ ILO'nun TRAVAIL adlı yasal veri tabanına ve Bakım Politikası Portalı'na göre.

¹⁰ Her ne kadar Tayland' da yayınlanan 2012 (Budist Takvimine göre 2555) tarihli ve 14 sayılı Bakanlık Yönetmeliği ile ev işçileri Emek Koruma Yasası (1998) kapsamına alınmış olsa da, Yönetmelik ülkedeki ev işçilerine yönelik çalışma haklarını tamamen tanımamış ve iş sağlığı ve güvenliği, çalışma saatleri, annelik koruması, temel refah hizmetlerinin düzenlenmesi, asgari ücret, ücret kesintisinin yasaklanması ve iş akdinin feshi durumunda tazminat verilmesi gerekliliği gibi koruma yollarını kapsam dışı bırakmıştır.

¹¹ Ancak şu anda çoğu işçinin sosyal güvenlik olanaklarına etkin bir şekilde erişemediği ve dolayısıyla bu yolla sağlanan bakım hizmetlerine de erişemeyeceği unutulmamalıdır.

¹² Ayrıntılar için bkz. Mes Alloc, "Complément de libre choix du mode de garde PAJE".

¹³ Bu anlaşmaların (Fransızca) metinleri için bkz. <https://www.servicesalapersonne.gov.fr/travailler-dans-sap/conditions-de-travail/droits-sociaux-et-conditions-de-travail>

¹⁴ 2021 yılında 185 ülkeden 98'i (yaklaşık yüzde 53'ü), zorunlu sosyal sigorta veya kamu fonları aracılığıyla önceki kazançlarının üçte ikisi oranında en az 14 haftalık ücretli doğum izni öngören ILO'nun 2000 tarihli ve 183 sayılı Analığın Korunması Sözleşmesi ile uyumlu yasalara sahipti. Ülkelerin yüzde 60'ından fazlası (115 ülke) babalara yasal izin hakkı sağlarken, yalnızca 10 ülke 30 gün veya daha fazla ücretli ebeveyn izni sağlamaktadır (ILO 2022b).

¹⁵ Yani, Sözleşmede belirtilen (i) bir hanede veya hanehalkı için çalışıyor olmak, (ii) bir istihdam ilişkisi çerçevesinde, (iii) meslek olarak bu işi yapma şeklindeki üç kriteri yerine getirmektedirler.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

güvenlik korumalarından ve iş kanunu kapsamının tamamından faydalanırken, ikinci gruba Ev İşçileri Yasası (2022) kapsamında daha az koruma olanağı sunulmaktadır. Doğrudan işe alımlar ise herhangi bir iş mevzuatı veya sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında değildir.

Uzun süreli bakım veya destek hizmetleri

Uzun süreli bakım veya destek hizmetleri, uzun süreli işlevsel bağımlılığı olan her yaştan kişiye sağlanan hizmetlerdir. Bazı durumlarda bu tür bakım hizmetleri katkı payları veya vergiler yoluyla toplu olarak finanse edilebilir ve şu yollarla sağlanabilir: (i) kamu sektörü tarafından sağlanan hizmetler şeklinde; (ii) katkı payının söz konusu olduğu veya olmadığı uzun vadeli bakım planları yoluyla Devlet tarafından tamamen veya kısmen tazmin edilen özel kuruluşlar yoluyla; veya (iii) bakım hizmetlerinin finansmanını desteklemek için hanehalklarına sağlanan nakit ödeneklerle.¹⁶ Bu hizmetler genellikle sağlık, sosyal bakım ve ev işleri gibi belirli sektörlerle ilişkilendirilmektedir (Tessier, De Wulf ve Momose 2022). Uzun süreli bakım hizmetinin evde sunulduğu durumlarda, bakım işçisi (genellikle “kişisel asistan” veya “bakım asistanı” olarak anılır), ulusal yasalar uyarınca bu şekilde sınıflandırılmasa bile 189 sayılı Sözleşme uyarınca (ister hane halkı tarafından ister bir hizmet sağlayıcı aracılığıyla/tarafından istihdam edilsin) ev işçisi tanımı kapsamına girebilir.

Yaşlı bakımı konusundaki ihtiyaçlar artık daha ziyade evde uzun süreli bakım hizmetleri şeklinde karşılanmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerinde evde uzun süreli bakım hizmeti alan kişilerin oranı 2007’de yüzde 64 iken 2017’de yüzde 68’e yükselmiştir (ILO 2022b); bu aynı zamanda bakım hizmetini evde alma tercihinin de bir yansımasıdır (yukarıda bahsedildiği gibi).

Dünya genelinde 69 ülkede bakıma muhtaç yaşlılara olağan ikametlerinde uzun süreli evde bakım hizmetleri yasal olarak sağlanmaktadır. Bu hizmetler bakıma muhtaç kişilerin temel günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmelerine ve ev işlerini yapmalarına yardımcı olan ev işçileri de dâhil olmak üzere hem sağlık profesyonelleri hem de sağlık dışı profesyoneller tarafından sağlanmaktadır. 179 ülkeden 89’unda devlet yaşlılara yönelik uzun süreli bakım hizmetleri sunmaktadır ancak yalnızca 29 ülke (çoğunlukla yüksek gelirli) ulusal mevzuatında cepten ödeme gerektirmeyen, kamu tarafından finanse edilen evrensel bir uzun süreli bakım hizmeti programına yer vermiştir. Kamunun belli ölçüde hizmet sunduğu diğer 60 ülkeden 55’inde ise hedefe yönelik veya hanehalkının gelirine bağlı programlar mevcuttur (ILO 2022b). Dolayısıyla dünya genelinde bu alanda bakım işçilerine yönelik büyük bir ihtiyaç söz konusudur ve bu ihtiyacın önemli bir kısmı, genellikle kayıtdışı olarak doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilen ev işçileri tarafından karşılanmaktadır.

Ancak evde bakım hizmeti sunan tüm ev işçileri bakım işçisi olarak tanınmamaktadır ve bu nedenle benzer hizmetleri sunan diğer bakım işçileriyle aynı çalışma ve sosyal güvenlik haklarından yararlanamamaktadırlar. Örneğin, nüfusun yüzde 32’sinin 65 yaşın üzerinde olduğu (ILO 2022b) ve yaşlılar için bakım ihtiyaçlarının önemli düzeyde olduğu Singapur’da 1968 tarihli İstihdam Yasası yalnızca şirketler tarafından istihdam edilen bakım işçileri (evde bakım sağlayanlar dâhil) için geçerlidir, çünkü yalnızca bu işçilerin hizmet sektöründe olduğu kabul edilmektedir. Doğrudan gerçek kişiler tarafından işe alınan ev işçileri (tüm göçmen ev işçileri için durum böyledir) hizmet sektöründe kabul edilmemekte ve bu nedenle azami çalışma süreleri, günlük dinlenme, fazla mesai ve tatil ile ilgili hükümler de dâhil olmak üzere İstihdam Kanunu’nun ana bölümlerinin dışında tutulmaktadır (ILO 2023b).

► Ev işleri sektöründe insana yakışır iş fırsatları genel işgücü piyasasına katılımı nasıl artırabilir?

Başta kadınların katılımı olmak üzere işgücü piyasasına katılım oranlarının artırılması genellikle yeterli kalitede bakım hizmetlerinin varlığına, bunlar arasında ev işçileri tarafından sunulan bakım hizmetlerine bağlıdır. Ev işleri sektöründe insana

yakışır çalışma koşullarının sağlanması, iş arayanları bu tür işlere çekebilir ve bakım hizmetlerinin kalitesini artırabilir; bunun sonucunda da kadınların işgücüne genel katılımı (hem ev işçisi olarak hem de bakım sorumlulukları en azından kısmen ev işçileri

¹⁶ Tanım gereği kayıtdışı ekonomide çalışanlar katkı sağlayan programlardan faydalanamadığı ve kayıtdışı ekonominin baskın olduğu ortamlarda katkı payına dayalı olmayan programların kapsamının sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

tarafından yerine getirildiği için diğer alanlarda) artabilir. Bununla birlikte, ev işleri sektöründe insana yakışır iş fırsatları yaratılmasına yönelik zorluklar devam etmektedir:

- Ev işçileri, iş ve sosyal güvenlik kanunlarının dışında tutulmaları veya bu kanunların uygulanmaması nedeniyle önemli düzeyde insana yakışır iş açıklarıyla karşı karşıyadır. Ev işçileri genellikle kanunlarda işçi olarak tanınmamaktadır ve her 10 ev işçisinden 8'i kayıtdışı istihdam edilmektedir; bu oran diğer çalışanlar için geçerli olan kayıtdışı istihdam oranının neredeyse iki katıdır (ILO 2021a).¹⁷
- Dünya genelinde, ev işçilerinin en az yarısı çalışma süresi ve asgari ücret bakımından diğer işçilerle eşit haklara sahip değildir (ILO 2021a) ve ev işçilerinin yalnızca yüzde 6'sı sosyal güvenlik kollarının tamamı tarafından kapsamaktadır (ILO 2021a; ILO 2022a).¹⁸

Ev işçilerinin sosyal güvenliğe erişimi konusunda kaydedilen ilerleme: Örnek vaka

Avrupa ve Orta Asya'da, ev işçilerinin yüzde 57,3'ünün tüm yasal ödenek hakları korunmaktadır (ILO 2022a). Bu, 2014 yılından bu yana tüm ev işçilerinin tüm sosyal güvenlik ödenekleri kapsamına alındığı ve hangi süreyle olursa olsun bir ev işçisi istihdam eden her vatandaşın ev işçisi adına sosyal güvenlik katkısı ödemek zorunda bırakıldığı Belçika örneğinde olduğu gibi, son zamanlarda kaydedilen ilerlemeler sayesinde mümkün olmuştur.¹⁹

Kadın emeğini değersizleştiren toplumsal cinsiyete dayalı kavramlardan kaynaklanan bir yaklaşımla ev işlerinin resmen iş olarak kabul edilmemesi nedeniyle, ev işleri, uzun çalışma süreleri, düşük ücret ödenmesi veya hiç ödenmemesi, şiddet ve tacize maruz kalınması gibi işgücü piyasasındaki en kötü çalışma koşullarından bazılarının söz konusu olduğu bir iş haline gelmiştir (ILO 2021a). Ev işlerinin değersizleştirilmesi, kadın ev işçilerinin diğer çalışanların ortalama aylık ücretlerinin yalnızca yarısına (yüzde 51,1) karşılık gelecek kadar düşük bir kazanca sahip olması sonucunu da doğurmaktadır (ILO 2021a).

Yasal istisnalara ek olarak, uygulamada da çok sayıda engel bulunmaktadır. Kayıtdışı istihdam kapsamındaki ev işçilerinin yüzde 81'inin yüzde 34'ü aslında mevcut

iş ve sosyal güvenlik kanunları kapsamındadır, ancak yine de uygulamadaki boşluklar nedeniyle kayıtdışı istihdam edildikleri düşünülmektedir (ILO 2021a). İşgücü piyasasına ve sosyal korumaya erişimin önündeki diğer engeller arasında idari engeller, sınırlı katkı kapasiteleri, iş ve sosyal güvenlik kanunlarının uygulanmaması ve bunlara uyumun düşük olması, bilgi ve farkındalık eksikliği ve ev işçilerinin sınırlı düzeyde temsil edilmesi yer almaktadır (ILO 2021c).

► Kutu 3. Zorla çalıştırma

Ev işleri, yetişkinler arasında zorla çalıştırmanın en yaygın olduğu beş sektörden biri olmakla birlikte, zorla çalıştırılan çocukların bulunduğu ana sektörlerden biridir (ILO, Walk Free ve IOM 2022a)

Göçmen ev işçileri bunlara ek başka engellerle de karşılaşmaktadır:

- Göç politikaları, kasıtlı veya kasıtsız olarak ev işçilerinin çalışma haklarına ve sosyal korumaya erişiminin önünde, özellikle de göçmenlerin belirli koruma olanaklarına erişimini göç yollarına bağlı olarak katmanlara ayırarak veya göçmen işçileri (özellikle de düzensiz statüde olanları) kanun ve politikaların dışında bırakarak daha fazla engel teşkil edebilmektedir.
- Bazı durumlarda, göçmen ev işçilerinin çalışma koşulları ve çalışma hakları gittikleri ülkelerdeki ulusal kanunlar tarafından değil, menşe ülke ve varış ülkesi arasındaki ikili anlaşmalar (BLAs) ve mutabakat zabıtları (MOUs) ile düzenlenmektedir ve bu da genellikle koruma düzeylerinin ayrımcılık temelinde belirlenmesiyle sonuçlanmaktadır.²⁰
- Buna ek olarak, göçmen ev işçilerini istihdam etmenin maliyeti genellikle yerel ev işçilerini işe almaktan daha düşüktür; bu da bakım ve göç politikaları arasında gerilim yaratmanın yanı sıra, çalışma koşulları, bakım işinin değeri ve eşit muamele açısından çeşitli sonuçlara yol açmaktadır (King-Dejardin 2019).

Ev işçilerinin maruz kaldığı kötü çalışma koşulları da, başta göçmen ev işçileri olmak üzere ev işçilerinin hem kanunlarda hem de uygulamada örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkından mahrum bırakılmalarının bir sonucudur (ILO 2015; ILO 2023b).

¹⁷ "Gerek kanunen gerekse uygulamada resmi düzenlemelere göre gerçekleştirilmeyen veya resmi düzenlemelere yeterince uyumlu olmayan ekonomik faaliyetler yürüten işçiler", kayıtdışı ekonomi kapsamında sayılır (204 sayılı Tavsiye Kararı, Paragraf 2(a)).

¹⁸ Genellikle yaşlılık, engellilik ve dul-yetim ödenekleri ile tıbbi bakım ve daha az oranda olmakla birlikte doğum ve hastalık ödenekleri (ILO 2022a).

¹⁹ Bkz. Sosyal güvenlik haklarının diğer işçilerle eşit şekilde ev işçilerine de sağlanmasını şart koşan ve 1 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren 13 Temmuz 2014 tarihli [Kraliyet Kararnamesi](#). Bu karar sadece bahçıvanları kapsam dışında bırakmaktadır. Bkz: [Belçika, Sosyal Güvenlik, "Personnel de maison : Instructions administratives ONSS – 2023/4"](#).

²⁰ Göçmen ev işçileri konusunda rehberlik için bkz. Birleşmiş Milletler Göç Ağı'nın ["Guidance on Bilateral Labour Migration Agreements"](#) (İkili İşgücü Göçü Anlaşmalarına İlişkin Kılavuz) başlıklı belgesinin 62. sayfası.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

Beceri eğitimi ve becerilerin tanınması

Bakım hizmetlerinin daha güçlü bir şekilde sunulabilmesi amacıyla ev işçilerinin kendini geliştirmesi, becerilerin tanınması ve beceri eğitimi ile ilgili girişimler yoluyla da gerçekleştirilebilir. Bu tür girişimler, bu işçilerin yaptıkları işin resmen vasıflı iş olarak değerlendirilmesi durumunda, becerileriyle orantılı çalışma koşullarına ve ücretlere sahip olmasının yolunu açar.

Yakın zamanda yapılan çalışmalar, ev işçilerinin, uluslararası kabul görmüş beceri sınıflandırmalarına göre değerlendirildiklerinde “vasıfsız” olmak bir yana, ev hizmetleri sorumlusu, çocuk bakım işçisi ve kişisel bakım işçisi sıfatları da dâhil olmak üzere çeşitli sıfatlarla bariz bir şekilde vasıflı olduklarını göstermiştir (ILO 2023b). Nitekim, Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması’nda (ISCO-08) Evde Kişisel Bakım orta vasıflı iş olarak sınıflandırılmıştır.

Becerilerin tanınmaması, ev işçilerinin bakım ekonomisinde becerileri artırmayı amaçlayan girişimlerden dışlanmasına neden olmakta; ve menşee ülkelerinde sahip oldukları mesleki becerileri geldikleri ülke tarafından tanınmayan göçmen ev işçilerinin (örneğin hemşireler) masa başı işlerde çalıştırılmasına yol açmaktadır. Becerilerin tanınması, işgücü ve göç politikalarının katmanlaşmasında da temel bir nokta olabilmektedir; yüksek vasıflı göçmenler genellikle ayrıcalıklı muamele görürken, düşük vasıflı olarak algılanan işçiler kısıtlamalara tabi tutulmaktadır.

İnsana yakışır iş konusunda daha iyi sonuçlar elde etmek için beceri geliştirme yönteminden yararlanılması: Örnek vaka

Arjantin’de, ev işçilerinin eğitimine yönelik olarak bir sendika tarafından işletilen bir okul, okulun işe alım merkezi aracılığıyla işe alım sırasında işçi ile işveren hanehalkı arasında sözleşme imzalanmasını sağlamaktadır.²¹

► Ev işçileri genellikle bakım hizmetlerine erişememektedir

Ev işçilerinin ve özellikle de sektörün yüzde 76’sını oluşturan kadın ev işçilerinin de kendi aile sorumlulukları ve buna bağlı bakım ihtiyaçları vardır (ILO 2021a). Ancak, pek çok kişiye bakım sağlamalarına rağmen ev işçileri de kayıtdışı ekonomideki pek çok işçi gibi genellikle bakım ile ilgili haklara, ödeneklere ve kurumlara etkin bir şekilde erişememektedir. Bu durum büyük ölçüde iş ve sosyal güvenlik kanunlarının dışında tutulmalarından kaynaklanmaktadır.

Yaşam döngüsü boyunca, ev işçileri bakım konusundaki haklarını kullanma konusunda çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Ev işçisi kadınların çoğu için kendi çocuklarına bakım sağlamalarının önündeki ilk engel doğum izni hakkından mahrum bırakılmaları olmaktadır. Annelik izni ve annelik ödenekleri kapsamında olsalar bile, bu kanunların uygulanmaması ve kanunlara uyulmaması nedeniyle pek çok ev işçisi kadın bu haklardan etkin bir şekilde yararlanamamaktadır. ILO tahminlerine göre, 2020 yılında ev işçisi kadınların yalnızca yüzde 45,6’sı yasal doğum izni hakkına sahipti (ILO 2021a).

Bununla birlikte, yukarıda bahsedilen uygulama eksikliği ve sosyal güvenlik katkı ödemelerinden anlaşıldığı üzere sektördeki yüksek kayıtdışılık seviyeleri göz önüne alındığında, yasal olarak doğum izni hakkına sahip olan kadın ev işçilerinin çoğu muhtemelen uygulamada bu hakka etkili bir şekilde erişememektedir.

Sosyal koruma ve bakım politikaları birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olup önemli noktalarda kesişmektedir. Bakım ekonomisinin ayrılmaz bir parçası olan ev işçilerinin, 1952 tarihli ve 102 sayılı Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi’nde belirtilen tüm ödenekler de dâhil olmak üzere kapsamlı ve yeterli sosyal korumaya erişebilmesi gerektiği gerçeğinin ötesinde, sosyal koruma, aile sorumlulukları olan bakıcı ve işçilerin desteklenmesi ve böylece iş-aile dengesini daha kolay kurabilmelerinin kolaylaştırılması açısından da bakım politikalarının önemli bir unsurudur. Toplumsal cinsiyete duyarlı olan ve bu tür ödenek ve önlemleri hayata geçiren sosyal koruma sistemleri, bakım politikalarının uygulanmasını teşvik edebilir ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyebilir. Bu tür ödenekler,

²¹ Ev işçilerinin beceri eğitim programlarına entegre edilmesine ilişkin ayrıntılı rehberlik için bkz. ILO, https://www.oitcinterfor.org/sites/default/files/file_publicacion/guia.pdf, 2023.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

erkeklerin de bakım hizmetlerinde yer almasını teşvik etmek üzere toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde tasarlandığı takdirde, kadınların maruz kaldığı “annelik cezası”nı ortadan kaldırmaya ve bakım işinin kadınlar ve erkekler arasında eşit dağıtılmasına da yardımcı olabilir.

Ev işçileri de aile sorumlulukları olan işçiler oldukları için, sosyal koruma ödenekleri ve önlemlerine etkin bir şekilde erişebiliyor olmalıdır. Bununla birlikte, ev işçilerinin yalnızca yüzde 39,9’u yasal olarak annelik nakit ödeneği alma hakkına sahiptir (ILO 2022a). Ayrıca, ev işçilerinin yalnızca yüzde 13,4’ü aile ödenekleri kapsamındadır; bu oran, katılım

payına dayalı programlar kapsamındaki dokuz sosyal güvenlik ödeneği²² arasında en düşük kapsama oranıdır (ILO 2022a).

Örnek vaka : Aile izninin ev işçilerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi konusunda son dönemde kaydedilen ilerleme

Ağustos 2023’te Arjantin Temsilciler Meclisi aile izninin süresini uzatan ve izin hakkından yararlanabilecek taraflar arasına ev işçilerini de açıkça dâhil eden bir yasa tasarısı hakkında olumlu görüş bildirmiştir (Arjantin; Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Çeşitlilik Bakanlığı, MOWGD, 2023).

► Kutu 4. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve bakım ekonomisinde ev işçileri

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA’lar), bakım ekonomisindeki ev işçilerinin ihtiyaçlarını karşılayan çok sayıda hedef içermektedir:

SKA hedef 1.3 kapsamında ev işçilerinin sosyal koruma hakları: Taban uygulaması da dâhil olmak üzere **herkes için** ulusal düzeyde uygun **sosyal koruma sistem ve tedbirlerinin** uygulanması ve 2030’a kadar yoksul ve kırılgan kesimlerin önemli ölçüde kapsama alınması.

Hedef 5.4 kapsamında ev işlerinin kamu tarafından sağlanan bir hizmet olarak bakım ekonomisinde oynayabileceği rol: **Kamu hizmetlerinin, altyapının ve sosyal koruma politikalarının sağlanması** ve ulusal olarak uygun olduğu şekilde hanede ve aile içinde sorumluluk paylaşımının teşvik edilmesi **yoluyla ücretsiz bakım ve ev işlerinin** tanınması ve bunlara **değer** verilmesi.

Hedef 8.5 kapsamında ev işçilerinin insana yakışır işlerde çalışma hakkı: Gençler ve engelliler de dâhil olmak üzere tüm kadın ve erkekler için tam ve üretken istihdamın ve insana yakışır işlerin sağlanması ve eşit değerdeki işe eşit ücret uygulamasının hayata geçirilmesi.

Ev işçileri de genellikle çocuk bakım hizmetlerine erişememektedir. Bu durumun birinci sebebi, çocuk bakım hizmetleri ile ilgili yasal haklar sağlanması konusunda dünya genelinde bir boşluğun söz konusu olmasıdır. ILO tarafından incelenen 178 ülkeden sadece 57’sinde 0-2 yaş arası çocuklara yönelik erken çocukluk eğitim gelişimi (EÇEG) programları yasal olarak sağlanmaktadır. Bu, her 10 potansiyel ebeveyninden yalnızca 2’sinin böyle bir yasal hak tanıyan ülkelerde yaşadığı anlamına gelmektedir (ILO 2022b). İkinci sebep ise, bu hakkın yasal olarak zorunlu kılındığı durumlarda bile, özellikle en kırılgan durumdaki kişiler (pek çok ev işçisi bu gruba dahildir) için, yürürlükte olan kapsam son derece sınırlıdır. Gelişmekte olan 31 ülkeden elde edilen anket verileri incelendiğinde, 6 yaşından küçük çocuğu olan ve en yoksul gruptaki çalışan kadınların yüzde 44’ünün çalışırken çocuklarına kendilerinin baktığını söylediği görülmüştür (BM Kadın Birimi 2015). Bu en yoksul kadınların sadece yüzde 1’i düzenli bir çocuk bakımı hizmetinden veya kreşten faydalanmıştır. Uygun fiyatlı çocuk bakımına erişilememesi işçileri, ev işlerinin yanı sıra çocuk bakımı açısından bir nebze esneklik sağlayan diğer meslekleri de kapsayan

kayıtdışı ekonomide iş aramaya zorlayabilir (Cassirer ve Addati 2007). Ev işçilerinin kendi topluluklarında veya ülkelerinde uygun fiyatlı çocuk bakım hizmetlerinin bulunmaması, giderek daha az ücret alan işçilere (genellikle de kayıtdışı istihdamdaki kadınlara) bel bağlayan bir bakım zincirinin (sınırların ötesine uzandığında genellikle “küresel bakım zinciri” olarak adlandırılır) sürdürülmesine katkıda bulunabilir (ILO 2013).

Örnek vaka: Çocuk bakım hizmetlerine erişimin, kayıtdışı ekonomide çalışan işçileri de kapsayacak şekilde iyileştirilmesi

Meksika Hükümeti, çocuk bakım hizmetlerine erişilememesi durumuna yanıt olarak sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olmayan ve sosyal güvenlik katkılarıyla ödeme yapılan kreşlerden yararlanamayan kadınlar için toplum ve ev temelli çocuk bakım hizmetlerini teşvik etmiştir.

²² Bahsi geçen dokuz ödenek arasında şunlar vardır: emekli aylıkları (yaşlılık, malullük ve dul-yetim ödenekleri), tıbbi bakım, annelik ödenekleri, işte yaralanma ile ilgili ödenekler, hastalık yardımı, aile ödeneği ve işsizlik ödeneği.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Kutu 5. Bakım hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması

Bakım hizmetlerine erişim, başkalarının hanelerinde pek çok bakım hizmeti sunmaktan sorumlu olan ev işçileri de dâhil olmak üzere herkes için önemlidir. Bakım hizmetlerine erişim olanaklarının genişletilmesi sayesinde ev işçileri: (i) başkalarına bakım sağlama işlerine kabul edilmeyi güvence altına alacak şekilde daha iyi bir konuma gelirler; ve (ii) kendi refahlarını destekleyebilecek ve ev işleriyle ilgilenme kapasitelerini artırabilecek kaliteli bakım hizmetlerine daha kolay erişebilirler. Bakım hizmetlerine erişim, aşağıdakiler de dâhil olmak üzere çeşitli haklar ve mekanizmalar aracılığıyla sağlanır:

- Annelik, babalık, ebeveynlik, acil durum ve diğer aile izinleri de dâhil olmak üzere, istihdam koruma ve ayrımcılık yapmama politikalarıyla desteklenen **bakım izni ödeneklerinden** yararlanma hakkı.
- **Ücretli çalışma ile ücretsiz çalışmayı uzlaştıran politikalara** ilişkin haklar: Bunlar arasında, bakım izninin yanı sıra istihdam hüküm ve koşulları da yer almaktadır. Bu hüküm ve koşullar arasında aşağıdakiler sayılabilir:
 - aile dostu çalışma düzenlemelerine, dinlenme sürelerine ve tatillere erişim;
 - günlük çalışma sürelerinin kademeli olarak azaltılması ve fazla mesainin azaltılması;
 - eğitim ve işgücü piyasasına entegrasyon programları;
 - kısmi süreli işçiler ve geçici işçiler de dâhil olmak üzere, sosyal güvenlik kapsamının sırasıyla tam zamanlı ve daimi işçilerinkine eşit olması;
 - emek tasarrufu sağlayan altyapı ve yerleşim planları; ve
 - eğitim ve farkındalık yaratma programları.
- **Emzirme olanakları, çocuk bakımı, uzun süreli bakım hizmetleri** ve her yaşta engelliye bakım ve destek sağlayacak diğer hizmetlerden yararlanma hakkı. Bu olanaklar/hizmetler şu şekilde olmalıdır:
 - ücretsiz veya işçilerin ödeme gücüne göre makul bir ücret karşılığında sunulmalıdır;
 - esnek bir şekilde düzenlenmeli ve farklı yaşlardaki çocukların, bakıma muhtaç diğer kişilerin ve aile sorumlulukları olan işçilerin ihtiyaçlarının karşılamalıdır;
 - yeterli sayıda eğitimli personel aracılığıyla sunulmalıdır.
- Aşağıdakilere erişimi kolaylaştırabilecek faydalar sağlayan **sosyal koruma sistemleri**:
 - anne sağlığı (doğum öncesinde, doğum sırasında ve doğum sonrasında) dâhil olmak üzere, önleyici veya iyileştirici nitelikte tıbbi bakım gerektiren durumlarla **ilgili sağlık hizmetleri**;
 - hamilelik, doğum, ebeveynlik veya diğer aile sorumlulukları nedeniyle kazançların askıya alındığı dönemler için yapılan ödemeler olarak **annelik ve babalık ödenekleri ve ücretli ebeveynlik izni ödemeleri**;
 - **aile ödenekleri** ve **çocuk bakımına** erişimi kolaylaştıran diğer ödenekler (çocuklar için beslenme, giyim, barınma, eğitim, bakım ve diğer gerekli mal ve hizmetlere erişim sağlayan ödemeler ve/veya hizmetler şeklinde); ve
 - **uzun süreli bakım** ihtiyaçlarına yönelik ödenekler (engellilik ödeneklerine ve engellilikle ilgili masrafları karşılamaya yönelik ödeneklere erişim sağlayan ödenekler ve/veya hizmetler; sürekli yardıma veya başkalarının refakatine ihtiyaç duyan kişiler için ek ödenekler; uzun süreli bakım ödenekleri, vb. şeklinde).

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Bakım politikalarının benimsenmesinde işveren ve işçi örgütlerinin rolü nedir?

Ev işçisi örgütleri ve ev işçisi işverenlerinin örgütleri (mevcut oldukları yerlerde), sırasıyla, kilit bakım işçilerinin ve bakım hizmetlerinden faydalananların temsilcileri olarak bakım politikalarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.²³

Örnek vaka: Ev işçisi örgütleriyle ilişki kurma konusunda son dönemde kaydedilen ilerleme

Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu (ECLAC) Üye Devletleri, 2022 yılında hayata geçirdikleri “Buenos Aires Taahhüdü” ile “ücretli ev işçilerinin örgütlerinin ... bakım politikalarının tasarlanması, uygulanması ve izlenmesine katılımını aktif olarak desteklemeyi” kabul etmiştir.²⁴

Örgütlenme konusundaki zorluklara rağmen, dünya genelinde ev işçisi örgütlerinin sayısı giderek artmaktadır. Bu örgütler 2013 yılında dünya çapında yarım milyondan fazla ev işçisini temsil eden Uluslararası Gıda, Tarım, Otel, Lokanta,

Yemek Hizmeti, Tütün ve Bağlantılı İşçiler Sendikası (IUF) bağlı bir kuruluş olan Uluslararası Ev İşçileri Federasyonu’nun (IDWF) kuruluş kongresini gerçekleştirmiştir (IDWF, t.y.).

Ev işçilerinin işverenleri (ister hanehalkı ister kamu veya özel hizmet sağlayıcıları olsun) nadiren örgütlenmektedir ve bu nedenle sosyal diyalog kolay olmamaktadır. Bununla birlikte, ev işçilerinin işverenleri tarafından kurulan örgütlerin mevcut olduğu ülkelerin sayısı giderek artmaktadır ve bu durum Arjantin, Brezilya (São Paulo), Fransa, İtalya ve Uruguay’da toplu iş sözleşmelerinin imzalanmasının önünü açmış ve böylelikle ev işçilerine yönelik korumanın seviyesinde artışa yol açmıştır (ILO 2021a).

İki taraflı ve üç taraflı sosyal diyaloglar, hem işçiler hem de bakım hizmetinden yararlananlar için yeterli bakım politikalarının sağlanmasına önemli katkılarda bulunmuştur.

Ev işçileri tarafından sunulan bakım işlerine ilişkin sosyal diyalog: Örnekler

ABD’nin Kaliforniya Eyaletinde bazı ev işçileri hanehalkları tarafından istihdam edilmekte ancak maaşlarını Kaliforniya Ev İçi Destek Hizmetleri (IHSS) programını yürüten Kaliforniya Sosyal Hizmetler Departmanından almaktadırlar. Hizmet İşçileri Çalışanları Uluslararası Sendikası (SEIU) ve Amerika Birleşik Ev İşçileri Sendikası (UDW) örgütlenme çabaları sayesinde, Ev İçi Destek Hizmetleri çalışanlarına toplu pazarlık hakkı tanıyan ve eyaletlerin “kayıtlı işveren” olarak hizmet verecek kamu makamları oluşturmalarına izin veren bir yasa tasarısı kabul edilmiştir. Ev işçilerinin günlük çalışma koşullarının belirlenmesinde hanehalklarının rolünü kabul ederek, sendikadan, kamu makamlarından ve hanehalklarından temsilcilerin yer aldığı eyalet düzeyinde kurullar oluşturulmuştur. Ardından, sendikalar ve bakım hizmetinden yararlananlar (yani hanehalkları), Hükümetin kamu tarafından finanse edilen evde bakım işçilerine yönelik fonların artırması ve işverenlerin toplu pazarlıkla belirlenen bir asgari ücret ödemesini sağlaması için lobi faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

Avrupa Birliği (AB) düzeyinde de sosyal ortaklar, ev işlerinin bakım işi olarak görülmesi konusundaki kamuoyu algısını artırmak ve ev işleri sektöründe sosyal diyalog kurmak için güçlerini birleştirmiştir. AB Bakım Stratejisinin kabul edilmesinin ardından, kişisel ve ev hizmetleri sektöründeki sendikaları ve işverenleri temsil eden EFFAT, EFFE, EFSI ve UNI Europa, AB’nin uzun süreli bakım sağlayan ev işçilerinin rolünü ve becerilerini tanıması konusunda iyileştirmelerde bulunmak ve sektörde toplu pazarlığı güçlendirmek için AB düzeyinde sürdürülebilir sektörel sosyal diyalogun temelini atmak üzere güçlerini birleştirmiştir.

²³ Ev işçilerini ve ev işçilerinin işverenlerini temsil eden örgütlerin sosyal diyaloga dâhil edilmesine ilişkin özel atıflar için bkz. 189 sayılı Sözleşme, Maddeler 2, 13-15.

²⁴ Buenos Aires Taahhüdü, ECLAC, BM Kadın Birimi Amerika ve Karayipler Bölge Ofisi ve Arjantin Hükümeti tarafından düzenlenen ve 7-11 Kasım 2022 tarihlerinde Buenos Aires’te gerçekleştirilen Latin Amerika ve Karayipler’de Kadınlar temalı Bölgesel Kadın Konferansı’nın 15. oturumunda kabul edilmiştir.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Ev işçilerine ulusal bakım politikaları çerçevesinde insana yakışır işler sağlanmasına yönelik kilit eylemler

► Kutu 6. 5R Çerçevesi nedir ve ev işlerine nasıl uygulanır?

5R Çerçevesi, bakımla ilgili eşitsizlikleri azaltmak amacıyla tasarlanmış, insan hakları temelli ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir kamu politikası yaklaşımıdır. Başlangıçta, ücretsiz bakıcıların çalışmalarını tanımak, azaltmak ve yeniden dağıtmak için geliştirilen bu sistem, daha sonra özellikle bakım işçilerine yönelik insana yakışır işlerin ödüllendirilmesi ve teşvik edilmesi ve bakım işçilerine yönelik temsil, sosyal diyalog ve toplu pazarlık haklarının güçlendirilmesi yoluyla ücretli bakım işçilerini de tanıyacak şekilde ve ücretsiz bakıcıların ve bakım hizmeti alanların karar alma süreçlerine katılımını ve sesini duyurmasını teşvik etmek amacıyla genişletilmiştir.

5R Çerçevesi ev işçilerine çeşitli şekillerde uygulanmaktadır. Aile sorumlulukları olan işçiler olarak, ev işçilerinin kendi evlerinde yaptıkları ücretsiz işler de tanınmalı, azaltılmalı ve yeniden dağıtılmalıdır. Evdeki ücretsiz bakım işlerini tanımak, azaltmak ve yeniden dağıtmak için tasarlanan politika ve programlarda, genellikle bakım politikalarına etkili erişimi olmayan ev işçilerinin durumunu dikkate alınmalıdır. Ayrıca ücretli işçiler olarak ev işçileri, 189 sayılı Sözleşmede belirtilen standartlara uygun olarak, hem kanunda hem de uygulamada diğer işçilerin yararlandığı çalışma ve sosyal güvenlik haklarından aynı düzeyde yararlanabilmelidir. Son olarak, ev işçileri ve ev işçilerinin işverenleri, bakım politikaları ve insana yakışır iş ile ilgili sosyal diyalogda kendi seslerini duyurabilmeli ve temsil edilebilmelidir.

Demografik değişimlerin gerçekleşmekte olduğu ve işgücü kıtlığının yaşandığı böyle bir zamanda, ILO'nun toplumsal cinsiyeti dönüştürücü gündeminin ve BM Genel Sekreteri'nin Ortak Gündemi'nin (2021) bir ayağı olan, bakım hizmetlerinin kaliteli bakım işleri yoluyla sağlanması konusuna acilen yatırım yapılması gerekmektedir. Bunu yapmak şu iki temel hedefe ulaşılmasına yardımcı olacaktır: (1) aktif olmayan işçileri ev içi işgücüne katarak bakım alanındaki işgücü açığını azaltmak; ve (2) işgücü piyasasına katılımı artırmak.

Ev işçileri tarafından sağlanan hizmetlere, ev işçilerinin becerilerini tanıyan, yeterli ücretlendirmeyi sağlayan ve adil işe alım ve insana yakışır çalışma koşulları sağlayan bakım politikalarının benimsenmesi yoluyla değer biçilmelidir. Ev işçilerinin bakım işçisi olarak tanınması, ulusal bakım politikalarına veya sistemlerine bakım hizmeti sağlayıcılar olarak dâhil edilmesi, ve kendilerinin de bakım hak ve hizmetlerine erişimlerinin sağlanması, gelecekteki bakım ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli ev işçisi arzının yeterli hale gelmesine katkıda bulunabilir.

Devletler ve sosyal ortaklar bakım politikalarını hayata geçirirken, ev işçilerinin bakım politikaları çerçevesinde insana yakışır işlerden yararlanabilmelerini ve bakım hizmetlerine erişebilmelerini sağlamak amacıyla şu eylem maddelerini dikkate alabilirler:

- Hanelerde dolaylı ve doğrudan bakım sağladıkları için ev işçilerinin bakım işgücünün bir parçası olarak **tanınması**.

- Veri toplama çalışmalarında, bakım işçileri arasında ev işçilerinin (hem doğrudan hanehalkları tarafından istihdam edilenler hem de hizmet sağlayıcılar aracılığıyla/tafından istihdam edilenler) açıkça tanımlanması.
- Ev işçilerinin bakım ekonomisine ve bir bütün olarak topluma ve ekonomiye yaptıkları katkının ölçülmesi ve tanınması.
- Ev işçilerinin çocuklar, yaşlılar, desteğe ihtiyaç duyan engelliler ve uzun süreli bakıma muhtaç kişilerin bakımında hem doğrudan hem de dolaylı olarak oynadıkları kritik rol konusunda farkındalık yaratılması.

Ev işçileri de dâhil olmak üzere bakım işçilerinin katkılarının tanınmasına ilişkin yakın tarihli bir örnek

BM Genel Kurulu, ücretsiz bakım ve ev işlerinin ve desteğinin tanınması, azaltılması, değer biçimine tabi tutulması ve yeniden dağıtılması amacıyla bakım ekonomisine yatırım yapılması ve insan haklarına tam saygılı, sağlam, dirençli ve toplumsal cinsiyete duyarlı, engelliliği kapsayan ve yaşa duyarlı bakım ve destek sistemlerinin oluşturulması ihtiyacının bilincinde olarak 29 Ekim'i Uluslararası Bakım ve Destek Günü olarak ilan etmeye karar vermiştir. Genel Kurul tarafından 24 Temmuz 2023 tarihinde kabul edilen Kararda, bakım işçilerinin zorunlu işçiler olarak tanınması ve değer biçimine tabi tutulması gerektiği vurgulanmış ve ev içi bakım ve destek sağlayanların, istihdam ve çalışma koşulları bakımından ayrımcılığa karşı özellikle savunmasız olan işgücünün önemli bir bölümünü oluşturduğu belirtilmiştir.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

- Bakıma erişimi mümkün kılanlar da dâhil olmak üzere, ev işçilerinin **çalışma ve sosyal koruma haklarının güvence altına alınması** ve ev işçilerinin bakım hizmetlerine erişiminin sağlanması.
- Ulusal bakım politikasının temel dayanaklarından biri olan 189 sayılı Sözleşmenin onaylanması ve uygulanması; veya iş kanunlarının ve sosyal koruma kapsamının en az diğer işçilerinki kadar elverişli koşullarda olmak kaydıyla ve ev işçilerini de kapsayacak şekilde başka bir yolla genişletilmesi. Ev işleri sektöründeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi, özellikle nüfusu hızla yaşlanan ülkelerde mevcut işgücü açığının kapatılması için acilen ihtiyaç duyulan bu sektörün daha cazip hale getirilmesine katkıda bulunmaktadır (ILO 2022a).
- Göç meselesinin bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında nasıl ve ne ölçüde bir rol oynayabileceğini belirleyerek ve göçmen ev işçilerinin diğer işçilerle aynı koruma olanaklarından yararlanmasını sağlayarak tutarlı bakım ve göç politikaları oluşturulması.
- Bakım politikalarını hayata geçirirken, ILO'nun "Ev İşçileri için İnsana Yakışır İşlere Giden Yol" başlıklı belgesinden yararlanarak ev işçilerinin kayıtdışı ekonomiden kayıtlı ekonomiye geçişini destekleyecek yolların da bu politikalara dâhil edilmesi.
- Ev işçilerinin eğitim veya deneyim yoluyla edindikleri becerilerin tanınması ve bunlara değer verilmesi; ve ücret skalaları da dâhil olmak üzere istihdam hüküm ve koşulları belirlenirken ev işçilerinin becerilerinin adil bir şekilde ücretlendirilmesi.
- Ev işçilerinin annelik korumasına, bakım hizmetlerine ve bakım hizmeti sağlama ve bakılma hakkını elde etmek için gerekli olan tüm hak ve mekanizmalara erişiminin sağlanması (Kutu 5).
- **Ev işçilerinin bakım politikalarına bakım sağlayıcılar olarak dâhil edilmesi.**

Ev işçilerinin bakım hizmetlerinin sunulduğu sistemin bir parçası olarak tanınması, ev işçilerinin çalışma koşullarını iyileştirebilir ve hanehalkları için daha kaliteli bakım hizmetleri sağlayabilir (ILO 2018a). Bu amaçla, devletler şunları yapabilir:

- Kamu tarafından sübvans edilen evde bakım hizmetleri sağlayarak bakım hizmetlerini teşvik veya sübvans etmeye yönelik planlar da dâhil olmak üzere bakım politikalarında ev işçilerinin bakım hizmeti sağlayıcılar olarak açıkça tanınması.

- Ev işçilerinin kayıtlı istihdam imkanlarıyla bağlantılı beceri eğitimlerine etkin bir şekilde erişiminin sağlanması ve böylece bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi.

Ev işçilerinin haklarının gerçekleştirilmesine ve sosyal koruma kapsamında olmalarına yönelik çabalar hakkında güncel örnekler

Genel Kurul, 29 Ekim'in Uluslararası Bakım ve Destek Günü olarak ilan edilmesine ilişkin 24 Temmuz 2023 tarihli kararında, "bakım işinde mesleki ayrımı azaltmak, (...) ücretli bakım ve ev işleri de dahil olmak üzere kayıt dışı işlerden kayıtlı işlere ve insana yakışır işlere geçişi kolaylaştırmak, bakım ekonomisinde kaliteli işler yaratmak ve ücretli ev işçilerinin ödüllendirilmesi ve temsili konusunda iyileştirmeler yapmak amacıyla, ücretli bakım işinin ve bakım işçilerinin kilit işçi olduğunun kabul edilmesi ve bunlara değer verilmesi; ve toplumsal cinsiyetle ilgili olarak bakım ve destek konusundaki kalıp yargıların yanı sıra, ırk, etnik köken, yaş, göçmenlik durumu, vb. konusundaki kalıp yargılarla mücadeleyle yönelik önlemlerin alınması" ihtiyacını vurgulamıştır (Gerekçe).

189 sayılı Sözleşmenin kabul edilmesinden bu yana tüm bölgelerdeki ülkeler iş ve sosyal güvenlik yasalarını ev işçilerini kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bu tür çabalara ilişkin çok sayıda örneğe, İnsana Yakışır İş Ev İşçileri İçin Gerçeğe Dönüştürmek, Ev İşçileri İçin Sosyal Güvenlik Hakkını Gerçeğe Dönüştürmek ve Ev İşçileri İçin İnsana Yakışır İşlere Giden Yol başlıklı ILO raporlarında yer verilmiştir.

2023 yılında Kolombiya'da düzenlenen ilk İbero-Amerikan Bakım ve Ev İş Sempozyumu sırasında katılımcılar "Ev İşlerini İnsana Yakışır İş Haline Getirmek için Bakıma Yatırım Yapmak" temalı yol haritasını (2023d) kabul etmiştir. Yol haritasında, bakım sektöründe ve özellikle ev işçileri için insana yakışır işlerin hayata geçirilmesine yönelik rehberlik sağlamaktadır.

Örnekler: Ev işçilerinin bakım sağlayıcılar olarak bakım politikalarına dâhil edilmesi

Uruguay, 2015 yılında hem bakım hizmeti sunanlara hem de bakım hizmeti alanlara yönelik ulusal bir bakım politikasını hayata geçirmiştir. Politika, bakımı sosyal korumanın dördüncü ayağı olarak entegre etmekte, bakım izninin ve eğitilmiş bakım personeli tarafından sağlanan hizmetlerin kapsamını genişletmekte ve ev işçilerinin kayıtlı istihdama geçişine yönelik bir yol haritası içermektedir.²⁵

²⁵ Daha fazlası için bkz. Uruguay'ın INEFOP örneği, ILO 2023c, 70.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

Dominik Cumhuriyeti’nde ev işçileri yeni hayata geçirilen doğrudan bakım sertifikasyon programına dahil edilmiştir.

► Ev işçilerinin ve ev işçisi istihdam eden işverenlerin sosyal diyalogda söz sahibi olmalarının ve temsil edilmelerinin sağlanması

- Mevcut oldukları yerlerde, ev işçisi örgütlerinin ve ev işçisi işverenlerinin (gerek hanehalkları gerekse hizmet sağlayıcılar) örgütlerinin sosyal diyaloga ve bakım sistemlerine ve insana yakışır iş politikalarına ilişkin diğer ulusal, bölgesel, sektörel ve toplumsal karar alma süreçlerine dâhil edilmesi.
- Ev işçilerinin ve işverenlerinin sosyal diyaloga etkin katılımını sağlamanın önemli bir aracı olarak, ev işleri sektöründe örgütlenme ve toplu pazarlık özgürlüğünün teşvik edilmesi.

- Bakım işlerine ve ev işlerine ilişkin söylemleri birleştirmek amacıyla uluslararası, ulusal ve sektörel istişarelerin ve farkındalık yaratma çalışmalarının teşvik edilmesi (ITUC vd. 2020; Birleşmiş Milletler, t.y.).

Örnek vaka: Ev işçilerinin seslerini daha iyi duyurabilmeleri ve daha iyi temsil edilmeleri

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) tarafından oluşturulmuş olan Bakım Konusunda Küresel Sendika Grubu, Uluslararası Ev İşçileri Federasyonu (IDWF) da dâhil olmak üzere bakım işçilerini temsil eden tüm küresel sendikaları içermektedir.

► ILO Bilgi Notu

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

► Referanslar

Arjantin, MOWGD (Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Çeşitlilik Bakanlığı). 2023. "Obtuvo dictamen la ampliación de las licencias familiares en la Cámara de Diputados", basın bülteni, 22 Ağustos 2023.

Binette, Joanne ve Fanni Farago. 2021. "Where We Live, Where We Age: Trends in Home and Community Preferences – 2021 Home and Community Preferences Survey: A National Survey of Adults Age 18-Plus", *AARP Policy & Research Blog*, 18 Kasım.

Cassirer, Naomi ve Laura Addati. 2007. "Expanding Women's Employment Opportunities: Informal Economy Workers and the Need for Childcare", ILO Çalışma Koşulları ve İstihdam Programı Çalışma Belgesi.

Bango, Julio ve Patricia Cossani. 2021. *Towards the Construction of Comprehensive Care Systems in Latin America and the Caribbean: Elements for Implementation*. ECLAC ve BM Kadın Birimi.

ECLAC (Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu). 2022. *The Care Society. A Horizon for Sustainable Recovery with Gender Equality*.

Avrupa Komisyonu. T.y. "Personal and Household Services", bkz. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1427&langId=en>.

Eurofound (Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Vakfı). 2013. Evde bakım hizmetlerinde daha çok sayıda ve daha iyi işler, Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi, Lüksemburg, şu adresten ulaşılabilir: <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2013/more-and-better-jobs-home-care-services>

IDWF (Uluslararası Ev İşçileri Federasyonu). T.y. "Who We Are", bkz. <https://idwfed.org/about-us/>.

ILO. 2013. "'Meeting the Needs of My Family Too': Maternity Protection and Work-Family Measures for Domestic Workers", ILO'nun Ev İşleri Hakkında, 6 sayılı Politika Bilgi Notu.

—. 2015. "Domestic Work Voice and Representation through Organizing", ILO'nun Ev İşleri Hakkında, 8 sayılı Politika Bilgi Notu.

—. 2018a. Bakım işi ve bakım işleri: For the future of decent work

—. 2018b. Kapsayıcı işgücü piyasaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği için bakım konusunun ele alınması, Konu Dosyası 3: Küme 2: İşyerinde küresel ölçekte yaygın kadın eşitsizliğine son vermek, şu adresten erişilebilir: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_618165.pdf

—. 2021a. *Making Decent Work a Reality for Domestic Workers: Progress and Prospects Ten Years after the Adoption of the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189)*.

—. 2021b. *El trabajo doméstico remunerado en América Latina y el Caribe, a diez años del Convenio núm. 189*.

—. 2021c. "Extending Social Security to Domestic Workers: Lessons from International Experience", ILO Sosyal Koruma Merceği Özeti, Haziran.

—. 2022a. *Making the Right to Social Security a Reality for Domestic Workers: A Global Review of Policy Trends, Statistics and Extension Strategies*.

—. 2022b. *Çalışma Yaşamında Bakım: Toplumsal Cinsiyet Açısından Daha Adil Bir Çalışma Yaşamı İçin Bakım İzni ve Hizmetlerine Yönelik Yatırımlar*.

—. 2023a. *World Employment Social Outlook: Trends 2023*.

—. 2023b. *Skilled to Care, Forced to Work? Recognizing the Skills Profiles of Migrant Domestic Workers in ASEAN Amid Forced Labour and Exploitation*.

—. 2023c. *El papel en auge de las Instituciones de Formación Profesional de América Latina: Servicios de formación y certificación para el trabajo de cuidados*.

—. 2023d. Hacer del trabajo doméstico un trabajo decente: Invertir en cuidado. Una agenda común Hoja de ruta y recomendaciones para políticas públicas, aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---americas/---ro-lima/documents/publication/wcms_877643.pdf

ILO, Walk Free ve IOM (BM Göç Kuruluşu) 2022. *Global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage*, aşağıdaki linkten ulaşılabilir: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@ipecc/documents/publication/wcms_854733.pdf

ILO ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu). 2021. *Child Labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward*.

ILO ve WIEGO (Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing). 2020. "Extending Childcare Services to Workers in the Informal Economy: Policy Lessons from Country Experiences", ILO ve WIEGO'nun 3 sayılı Politika Özeti.

Küresel bakım krizinden evde kaliteye: ev işçilerinin bakım politikalarına dâhil edilmesi ve çalışma yaşamındaki haklarının güvence altına alınması hakkında durum incelemesi

ITUC (Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu), UNI Global Union, PSI (Uluslararası Kamusal Hizmetler Sendikası), Education International, IDWF (Uluslararası Ev İşçileri Federasyonu) ve WIEGO (Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing). 2020. "Joint Statement on Global Day of Action for Care: Unions and Civil Society Mobilising to Demand Investments in Care for Building More Inclusive, Accessible, Resilient, and Caring Economies", 29 Ekim 2020.

King-Dejardin, Amelita. 2019. *The Social Construction of Migrant Care Work: At the Intersection of Care, Migration and Gender*. ILO.

Razavi, Shahra. 2007. *The Political and Social Economy of Care in a Development Context: Conceptual Issues, Research Questions and Policy Options*, UNRISD'nin Toplumsal Cinsiyeti Geliştirme Programı 3 sayılı Makale.

Kore Cumhuriyeti, "MOGEF" Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Aile Bakanlığı. T.y. "Childcare Service", bkz. https://www.mogef.go.kr/eng/pc/eng_pc_f007.do.

Tessier, Lou, Nathalie De Wulf ve Yula Momose. 2022. "Long-Term Care in the Context of Population Ageing: A Rights-based Approach to Universal Coverage", ILO'nun 82 sayılı Çalışma Belgesi.

Birleşmiş Milletler. t.y. "International Day of Care and Support: 29 October", bkz. <https://www.un.org/en/observances/care-and-support-day>

BM Kadın Birimi. 2015. *Progress of the World's Women 2015–2016*.

UNDESA (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi). 2020. "Total Population (Both Sexes Combined) by Broad Age Group, Region, Subregion and Country, 1950–2100 (Thousands)", World Population Prospects 2019.

WIEGO (Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing). yayımlanacak. *Demystifying Care in Asia for Domestic Workers. Mapping of Care Policies: Regional Report*.